

Vi har brug for hinanden

– om polarisering, sammenhængskraft
og folkeoplysning

- Danmarkskortet på en ny måde
- Samfundsdebattører
- Politikere
- Folkeoplysere
- Frivillige og deltagere i
folkeoplysende aktiviteter

Polarisering, sammenhængskraft og folkeoplysning

Med dette debathæfte vil Dansk Folkeoplysnings Samråd sætte spørgsmålstegn ved, hvor opdelte og splittede vi faktisk lever i Danmark.

Rolf Lyneborg Lunds Danmarkskort er ikke delt op i gule, røde og blå landsdele. Tværtimod er der ikke langt fra den ene type mennesker til den anden - her med arbejdsløshed, alder og fag som eksempler. Vores samfund er mangfoldigt, helt ned i de små enheder. Samme pointe præsenterer forfatteren Egon Clausen, journalisten Jonathan Tybjerg og folketingspolitiker Roger Matthiesen.

Vores anden vigtige pointe er, at mangfoldigheden ikke er et problem, men en styrke for samfundet. Som Roger Matthiesen skriver: "Mangfoldighed skaber bedre forskningsresultater, klogere arbejdsmiljøer og et stærkere demokrati."

Med hæftets titel, "Vi har brug for hinanden", vil vi også understrege vigtigheden af, at mennesker mødes i fælles samtale, fælles aktivitet og fælles læring på tværs af skel. Som Esben Danielsen skriver: "Det forunderlige sker, når vi mødes sammen "i aktiviteten". Her overvindes forskellighed effektivt."

At etablere disse møder er en af folkeoplysningens vigtigste opgaver. Det fremhæver alle debattørerne, og det giver bidragene fra undervisere og deltagere i folkeoplysende aktiviteter fine eksempler på. Det er den tredje vigtige pointe, som også skal inspirere til en debat, om vi gør det godt nok, og hvordan vi kan gøre det bedre.

DFS' sekretariat, maj 2019

"Hver gang jeg holder foredrag hos et af oplysningsforbundene, tager jeg glad hjem bekræftet i troen på det danske folkestyres styrke. Så længe tusindvis af borgere hver eneste uge har lyst til at blive klogere og deltage aktivt i den fælles demokratiske samtale, kan det ikke gå helt galt."

Connie Hedegaard, tidligere minister for Det Konservative Folkeparti og EU-kommissær.

Kolofon:

Debathæfte om polarisering og mangfoldighed - Vi har brug for hinanden

Redaktion: Michael Voss

Lay-out: Orla Hjort

Tryk: Jespersen Tryk, København

Henvendelse til: Dansk Folkeoplysnings Samråd;
(+45) 33 15 14 66; dfs@dfs.dk

ISBN

Publikationen kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.

Vi har brug for hinanden

“Vi lever mere og mere adskilte i osteklokker, ekkokamre og ghettoer.” “Danmark er splittet mellem land og by, mellem en underklasse og en kreativ klasse, mellem etniske danskere og de fremmede.” Det er en gennemgående historie i den offentlige debat, som understøttes af billeder af rådne bananer, af gule pletter på landkortene og af speltspisende økofanatikere, der overtager særlige kvarterer i København og Aarhus.

Men er det nu også hele sandheden? Det tror jeg ikke. De fleste af os lever forholdsvis tæt på mennesker, der er helt anderledes end os selv: økonomisk, socialt, uddannelsesmæssigt, holdningsmæssigt.

Det betyder ikke, at alt er rosenrødt. Det er nemlig ikke sikkert, at jeg møder dem på den anden side af gaden i samvær og samtale. Og det er et problem. Vi kan ikke skabe et godt samfund, hvis vi isolerer os i klier og grupper.

Derfor er der behov for, at vi sætter fokus på det, der binder os sammen. Provins har brug for hovedstad, land har brug for by, uddannet har brug for ikke-uddannet, etnisk dansk har brug for nydansk, ung har brug for ældre og omvendt. Vi har brug for hinanden.

At samle mennesker på tværs af forskelle har altid været en del af folkeoplysningens formål. Det er sådan det foregår i aftenskoler, højskoler og foreninger rundt om i Danmark hver dag. Ligesom det sker i andre dele af foreningslivet, i civilsamfundets organisationer.

Den oplyste samtale er folkeoplysningens værktøj, og det står i modsætning til populismen, hvor man baserer sig på fjendebilleder. Med dette debathæfte og debatarrangementer rundt om i landet indbyder DFS til samtale om det, der binder os sammen.

Jeg håber, at vi kan være med til at skabe et mere nuanceret billede af “det polariserede” Danmark. Jeg håber også, at det kan inspirere de folkeoplysende skoler og foreninger til at række endnu længere ud. Alle i den folkeoplysende verden kan blive bedre til at inkludere flere forskellige grupper og tilrettelægge arbejdet, så kurser, møder og andre aktiviteter bringer mennesker sammen og skaber sammenhængskraft i lokalsamfundet.

Per Paludan Hansen,
Formand,
Dansk Folkeoplysnings Samråd

Tre spættede Danmarkskort

På de følgende sider præsenterer vi tre Danmarkskort, der ikke ligner dem, du plejer at se. De er hverken opdelt i regioner, kommuner eller valgkredse. I stedet er de inddelt i mindre enheder, som lige netop er relevante for det forhold, kortene handler om.

Det betyder, at kortene kan afspejle, hvordan grupper af mennesker med forskellige karakteristika lever tæt op af hinanden. Med meget kort afstand støder vi på:

- mange arbejdsløse og få arbejdsløse
- mange ældre og få ældre
- mange faglærte og få faglærte

Jo mere spraglet og spættet et område på kortet er, jo mere blandet og sammensat er befolkningen i det pågældende område. Som supplement til hvert Danmarkskort har vi zoomet ind på tre mindre områder:

- På arbejdsløshedskortet er det Guldborgsund ved Lolland Falser, Aarhus og Vendsyssel.
- På alderskortet er det Guldborgsund, Aarhus og Midtjylland.
- På håndværkerkortet er det Guldborgsund, Nordvestjylland og Odense.

Kortene er produceret af PhD-stipendiat ved Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, Aalborg Universitet, Rolf Lyneborg Lund, som har været med til at udvikle metoden bag kortene.

Metoden

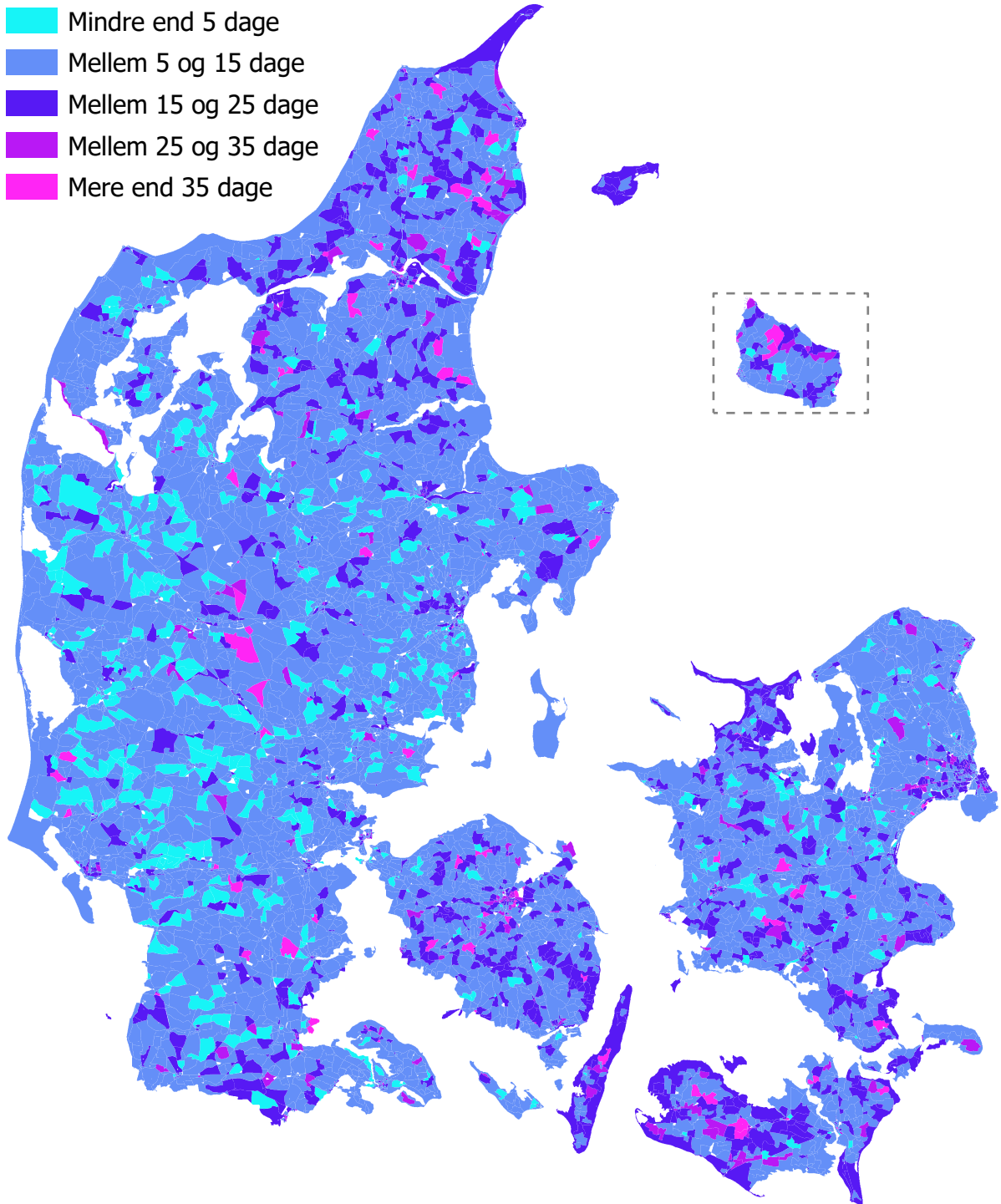
Rolf Lyneborg Lund forklarer her om metoden:

”Områderne er lavet efter en ide om, at mennesker klumper sig sammen med andre lig dem selv. Man bosætter sig steder man føler sig hjemme og hvor de mennesker, man kan lide, er i nærheden. Nabolag ligger tæt sammen og er ofte forbundet og adskilt af fysiske barrierer som veje, vandløb, grønne områder og andre objekter der gør, at en type af beboelse adskiller sig fra en anden.

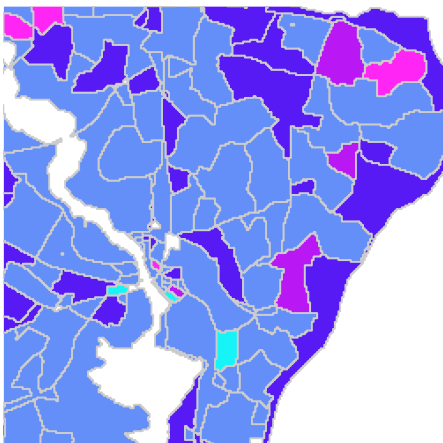
Indenfor disse afgrænsede områder sammenlægges personer indtil 100 indbyggere per område er opnået – på den måde sikrer vi anonymitet så data ikke kan misbruges. Når områderne er genereret, er vi i stand til at tilføje et væld af social information om indbyggerne og på den måde få en meget detaljeret model over social udvikling, rigdom, fattigdom og andre sociale fænomener.”

Gennemsnitlig antal dage arbejdsløshed

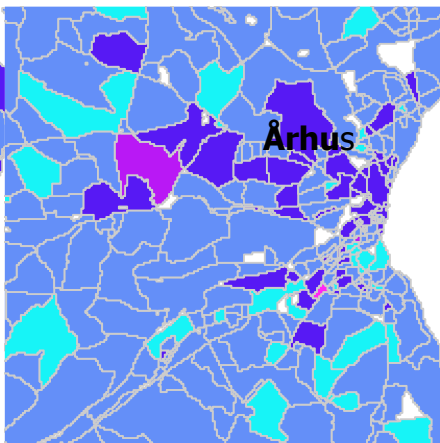
- Mindre end 5 dage
- Mellem 5 og 15 dage
- Mellem 15 og 25 dage
- Mellem 25 og 35 dage
- Mere end 35 dage

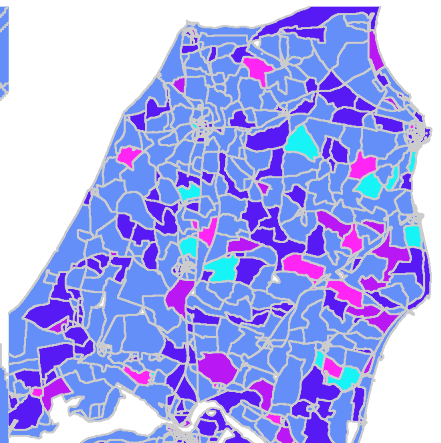
Guldborgsund

Aarhus

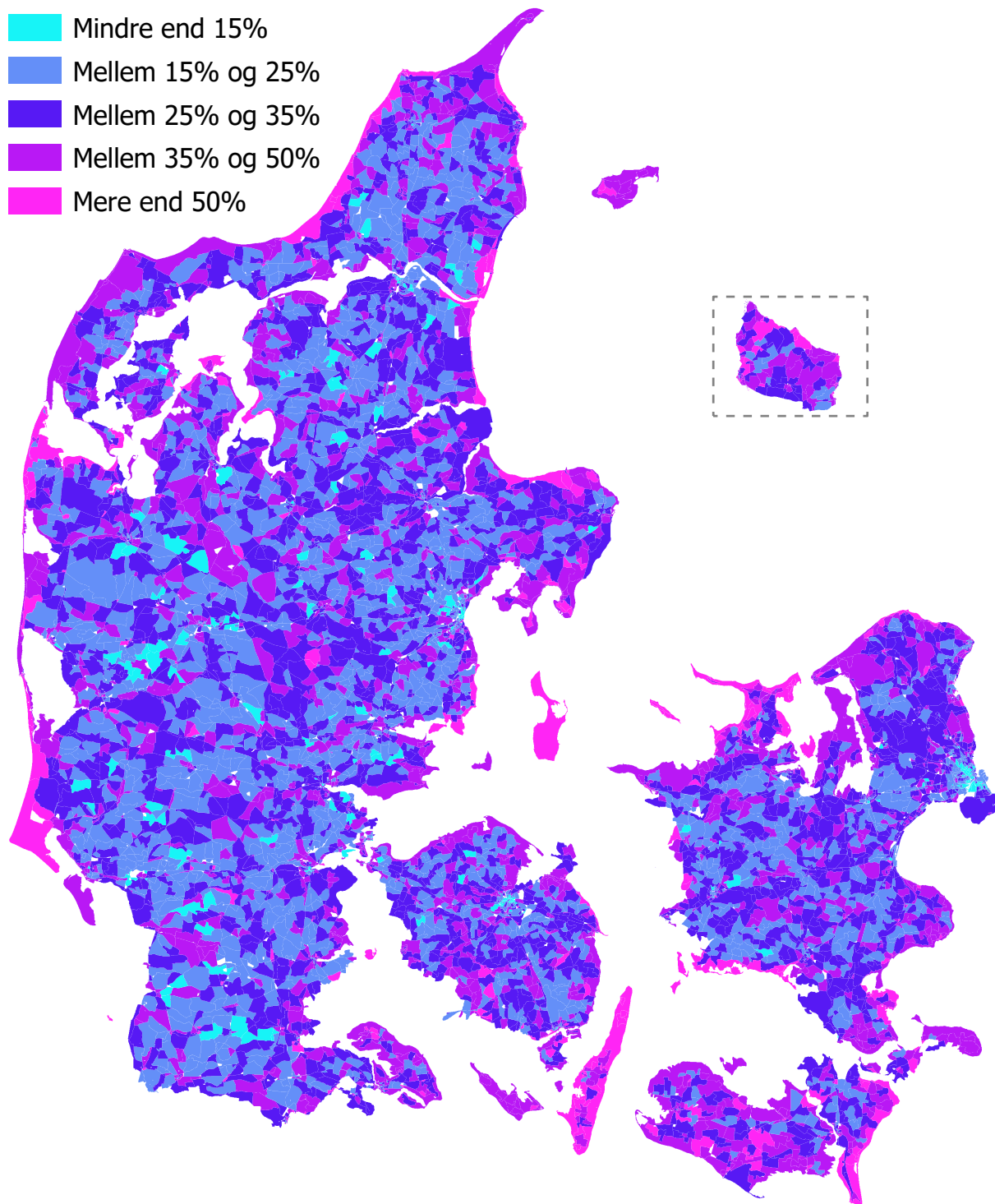

Vendsyssel

Andelen af befolkningen over 67 år

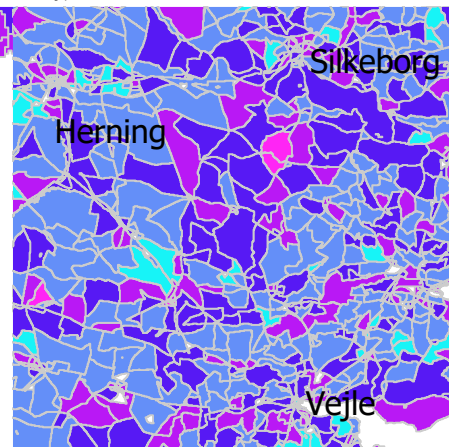
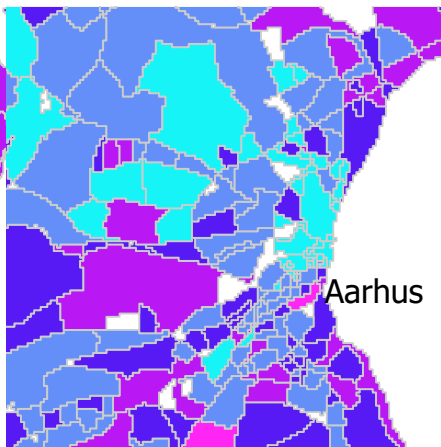
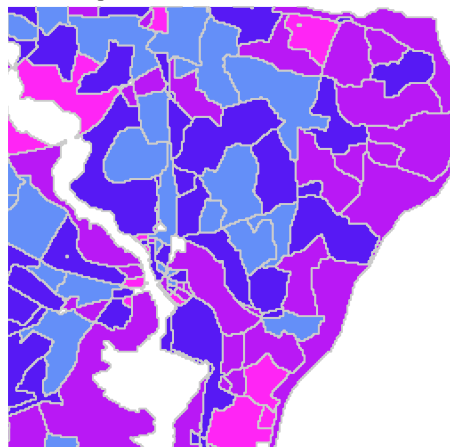
- Mindre end 15%
- Mellem 15% og 25%
- Mellem 25% og 35%
- Mellem 35% og 50%
- Mere end 50%

Guldborgsund

Aarhus

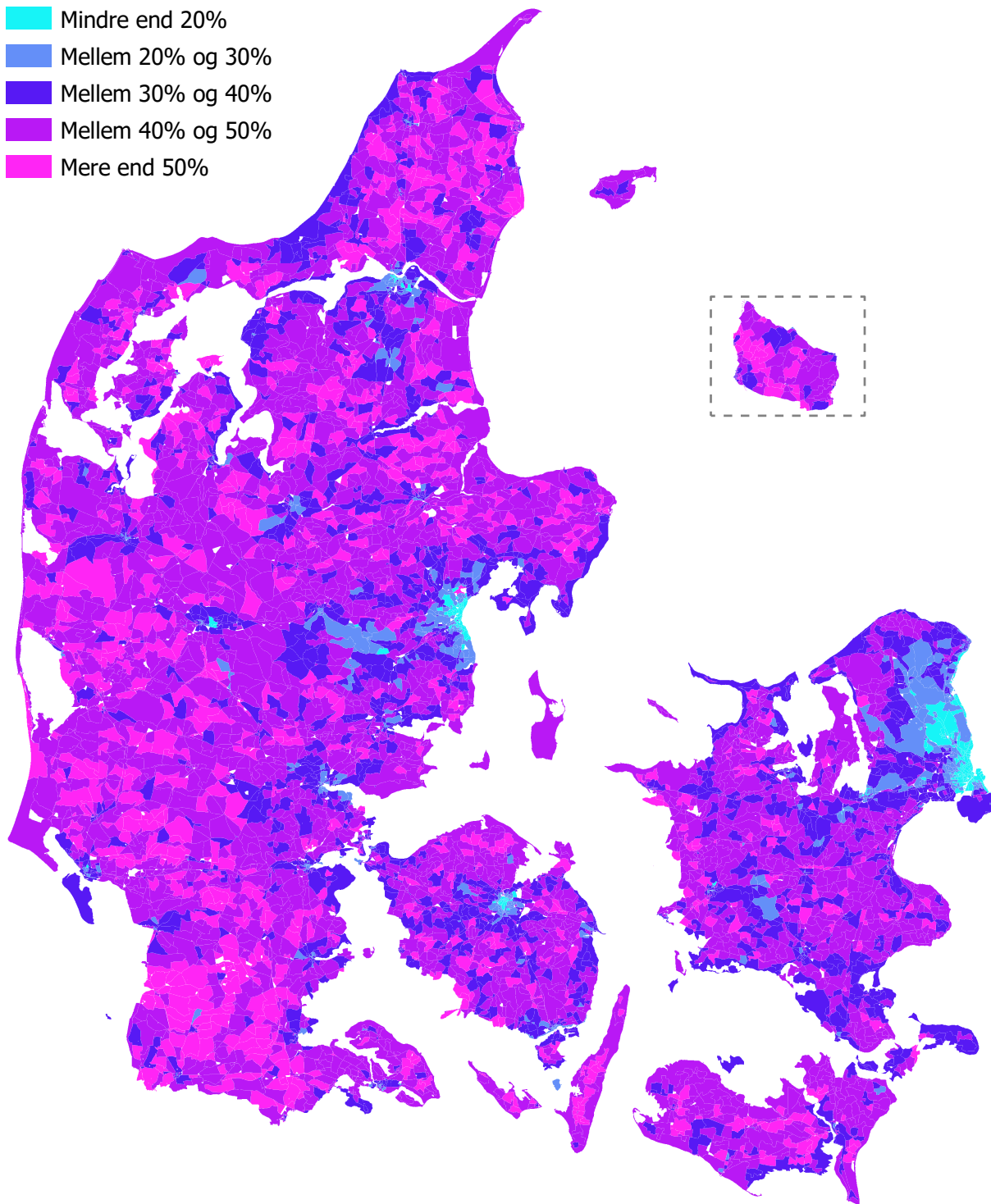
Midtjylland.

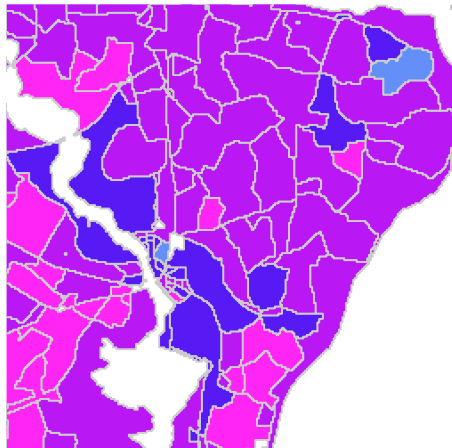

Andelen af arbejdsstyrken indenfor håndværk

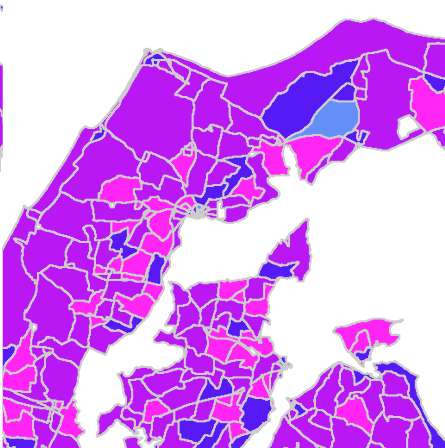
- Mindre end 20%
- Mellem 20% og 30%
- Mellem 30% og 40%
- Mellem 40% og 50%
- Mere end 50%

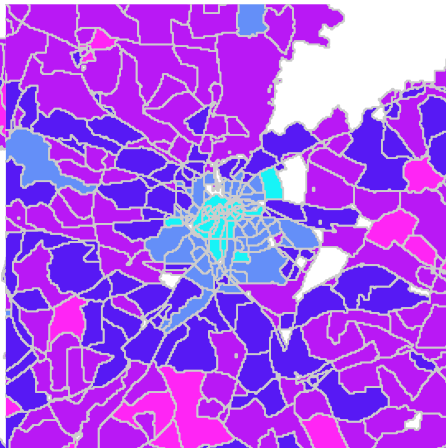
Guldborgsund

Nordvestjylland

Odense

Af Egon Clausen, forfatter.

Den falske fortælling om udkantens elendighed

Egon Clausen har senest udgivet "Jeg er et træ", som rummer digte, illustrationer og kortprosa, der spænder fra Vestjylland til Charlottenlund. En kærlighedserklæring til Danmark som et fællesskab, der lever i kraft af sine forskelligheder.

En eftermiddag i det tidlige forår kørte jeg fra den vestjyske landsby Hemmet til storbyen Esbjerg. Mens jeg sad bag rattet i min lune bil med de betryggende lys fra instrumentbrættet foran mig, så jeg pludselig det vestjyske landskab udenfor med den forbipasserendes alt for hastige blik.

Jeg så et regnvådt, forpjusket land med forblæste læhegn og mudrede traktorspor i de våde marker. Intet menneske var at se. Landet virkede mørkt og øde, og jeg tænkte, at derude lå Udkantsdanmark, sådan som folk i storbyerne forestiller sig det. Et trist sted, hvor beboerne trykkede sig sammen inde i huse, der stod som skumle silhuetter mod den grå himmel. Derinde sad de i deres skumgumisofaer og drak deres kirsebærvin, mens de så fjernsynsprogrammer fra strålende oplyste metropoler, der glitrede af frivolt lystighed, og mens de sad og gloede på alt dette, blev de grebet af en umådelig misundelse.

Et afmægtigt had mod storbyen voksede som en kræftbyld i dem. Derfor stemte de på Dansk Folkeparti og jublede, hver gang en dansk kulturinstitution blev skudt i grus. Alt, hvad Grundtvig og Bomholt står for, spiller fallit.

Sådan er det bare ikke. Men desværre har fortællingen om Danmark som et fællesskab af forskelligheder trange kår for tiden. Det skyldes ikke blot københavnernes optagethed af deres eget centrum, men også de udkantsfortællinger, som nogle af provinsens egne fortalere disker op med.

Når politikere fra Dansk Folkeparti for eksempel begrundet deres ønske om flere udflytninger af statens arbejdspladser, er det som at høre et ekko fra uvidende københavnernes fordomme om udkanten. Begge parter mener åbenbart, at udkanten er forsømt, forblæst og uden fremtidshåb, men begge parter tager fejl.

De bygger begge på den forbipasserendes fordomsfyldte

blik, og det har haft mange triste konsekvenser.

En af dem er, at by og land sættes op mod hinanden. København og provins skildres som fjender. Hele befolkningsgrupper lægges for had, og det nationale fællesskab anfægtes. Gennem det hele går den falske fortælling om udkantens elendighed.

Denne fortælling er ikke sand, og landsbyen Hemmet er et godt eksempel herpå.

I den lille vestjyske landsby er der en meget aktiv befolkning. På eget initiativ har beboerne formået at rejse et stort

og flot kulturhus med aktiviteter, der samler folk fra nær og fjern. Her trives en kultur, der batter noget, og den har lokale rødder. Den drivende kraft bag dette vestjyske kulturhus har således været den lokale automekaniker, og i bestyrelsen sidder gårdejere, håndværkere og arbejdere.

Aktivitetsniveauet er højt. Stolthed og glæde er resultatet. Man arrangerer højskoleforedrag, der samler hundreder af tilhørere. Man afholder nytårskoncerter med klassisk musik, indbyder til fælles-

spisning og meget mere.

I hele Vestjylland er der en livlig kulturel aktivitet med foredrag, musik og kunst, og det meste drives af frivillige, så både Grundtvig og Bomholt ville have frydet sig.

Københavnerpresse har været totalt fraværende, og det var vel at forvente. Men de jyske medier er påfaldende tavse. De er tilsyneladende mere optaget af at beskrive Danmark som et land, der er plaget af indbyrdes strid og spektakel. Så hvis det er sandt, at Danmark bliver trukket skævt, har de jyske medier lige så stort et ansvar for fadæsen, som de københavnske medier har det.

Det samme har de populistiske politikere, der fremstiller den danske provins som en forsømt og overset udkant.

"Fortællingen om Danmark som et fællesskab af forskelligheder har trange kår for tiden. Det skyldes ikke blot københavnernes optagethed af deres eget centrum, men også de udkantsfortællinger, som nogle af provinsens egne fortalere disker op med."

Egon Clausen

Fortællingen om de uenige danskere er forkert

Af Jonathan Tybjerg

Jonathan Tybjerg er journalist på Zetland. Zetland er et digitalt medie, der forsøger at udvikle en ny medlemsbaseret journalistik.

Når der i disse år tegnes portrætter af Danmark som nation, sker det i kontraster: Folket mod eliten. Provinsen mod byen. De rige mod de fattige. Dem, der omfavner globaliseringen, mod dem, der frygter den.

Og skal vi tro vores politikere bliver modsætningerne større og større. Socialdemokraternes formand, Mette Frederiksen, siger, at vi er mere polariserede end nogensinde før i hendes levetid. I Dansk Folkeparti kritiserer de den virkelighedsfjerne elite, der ikke forstår folket. Der er næsten ikke den politiske reform, som regeringen ikke har forbundet med et ønske om at skabe balance i Danmark.

Hvis billedet af Danmark skulle passe, er vi et folk, der nærmest ikke kan blive enige om noget som helst.

Jeg har som journalist skrevet om polarisering og undersøgt det billede af de uenige danskere. Jeg kan ikke få det til at passe.

I forbindelse med det nationale Valgprojekt undersøger forskere faktisk danskernes holdninger til en række synspunkter. Med hjælp fra forskerne har jeg fundet en række synspunkter, som forskerne ved hvert valg siden 1994 har spurgt danskerne til på den samme måde. Det er synspunkter om alt fra skat og miljø til udlændinge og størrelsen på den offentlige sektor, hvor vi kan se, hvordan vores holdninger udvikler sig.

Resultatet er interessant. Gennemsnitligt set har vores holdninger næsten ikke ændret sig de seneste 25 år. Og hvis vi ser på, hvordan svarene fordeler sig, er vi i ni ud af ti tilfælde blevet en lille smule mere enige.

Ser vi for eksempel på udlændingebatten, hvor vi virker så delte, er vi – både i 1994 og 2015 – gennemsnitligt set

“nærmest uenige” i at flygtninge og indvandrere uden dansk statsborgerskab skal have samme ret til social bistand som danskere. Og statistisk set, er vi blevet ti procent mere enige om at være “nærmest uenige” i det synspunkt.

Billedet af de splittede danskere passer altså ikke med virkeligheden.

Min slags, altså journalisterne, bærer vores del af ansvaret. Mediernes logik vil, at vi deler verden op i modsætninger,

fokuserer på konflikterne og leder efter det ekstraordinære, der stritter ud fra det normale.

Problemet er, at når Danmark illustreres i sort/hvid, og modsatte ekstremer dominerer debatten, så trækker det store flertal sig fra den offentlige samtale, fordi den ikke stemmer overens med virkeligheden. Og dem

der endelig deltager, de gør oprør mod en virkelighed, der ikke findes. Det er et problem.

Skal vi nå hinanden på tværs af modsætninger og forskelligheder, må vi tilbage til Grundtvigs “levende ord”, hvor vi taler til og med hinanden. For når vi mødes i håndboldhaller, på biblioteker i forsamlingshuse, over kølediske og i kantinen, så er det ikke som modsætninger, men som almindelige danskere, der vil hinanden og nuancerne.

Det er her, vi kan nærme os den rigtige fortælling om danskerne. Det er ikke sikkert, at den er absolut sand, og den er helt sikkert fuld af modsætninger, men verden opfattes forskelligt, og derfor må vi erkende den sammen.

“Mediernes logik vil, at vi deler verden op i modsætninger, fokuserer på konflikterne og leder efter det ekstraordinære, der stritter ud fra det normale”

Jonathan Tybjerg

Folkeoplysning er det bedste og vigtigste redskab for demokratiet

Af Roger Matthisen, folketingsmedlem, Alternativet

Både det direkte og det repræsentative demokrati er styreformer, som giver større frihedsrettigheder, og samtidigt kræver mere af den enkelte. - Nemlig at være en oplyst og engageret borger, der bidrager til at styreformen lykkes, fra lokalsamfund til nationalstat.

I det 21. århundrede forstærker digitaliseringen i høj grad forbrugssamfundets interesser, mens vi negligerer folkeoplysningen. Vi individualiseres og kommercielliseres, og vores behov for dialog og tilhørsforhold pseudo-tilfredsstilles via de sociale medier. Samtidigt lever vi i interessefællesskaber med dem, der ligner os selv og har samme uddannelsesniveau, samme værdier, samme sociale status. Det betyder mere polarisering og yderligere opdeling.

Behov for solidaritet og stærkere fællesskaber

I Danmark har vi ikke haft samme borgerrettighedsbevægelse som i USA. Men hvis vi skal imødegå polariseringen, er det på høje tid, at folkeoplysningen og modstanden mod status quo bliver forenet på tværs af land og by og på tværs af kulturer og hudfarver for at skabe lige muligheder og meningsfulde liv for alle.

For vi har noget, der er langt stærkere end den snævre landsbymentalitet, hvor forskellighed bliver gjort til et problem, og det fremmede skaber frygt. Vi har Grundtvig og folkeoplysning. Vi har landets højskolebevægelse, hvor medborgerskabet i dannelse, forpligtende fællesskaber og kollektiv identitet var og er grundpiller.

Highlander Folk School i Tennessee er arnestedet for borgerrettighedsbevægelsen i USA, og denne folkehøjskole, som altid har arbejdet med social retfærdighed, har trænet og uddannet borgerrettighedsforkæmpere som Rosa Parks og Martin Luther King jr. En af grundlæggerne

af denne folkehøjskole var i Danmark i årene før. Udover at lære at cykle tog han grundtvigske værdier og tænkesæt med sig hjem til USA og startede den aktivisme og udvikling, som senere gav os Martin Luther King jr. og hans "I have a Dream" tale fra 1963.

Mangfoldigheden styrker sammenhængskraften

Ligesom det er et faktum, at flere kvinder i bestyrelserne giver virksomhederne bedre bundlinjer, så giver mangfoldighed bedre forskningsresultater, klogere arbejdsmiljøer og et stærkere demokrati. Men det kræver naturligvis, at medarbejderne eller borgerne, brune som hvide, anerkender potentialet i mangfoldighed og accepterer forskellighed som en styrke. Aktivist og forfatter Audrey Lorde sagde: "Det er ikke vores forskelle, der deler os. Det er vores manglende evner til at anerkende, acceptere og fejre disse forskelle."

Folkeoplysningens forandringspotentialer

Både når det gælder behovet for styrket medborgerskab og inkluderende fællesskaber såvel som kravene fra den amerikanske borgerrettighedsbevægelse om lighed og frihed til meningsfulde liv, så er folkeoplysningen, højskolebevægelsen og foreningslivet en forudsætning. Her skabes et stærkere demokrati, mangfoldig og sammenhængskraft.

Mangfoldighed er ikke blot en gave til større viden og bedre selvforståelse. Det er også en gave til et rigere samfund på den økonomiske, miljømæssige og sociale bundlinje, og den fjerde bundlinje: i vores hjerter og sind; den indre bundlinje - lige der hvor længslen efter det meningsfulde liv bliver skabt.

"Det er ikke vores forskelle, der deler os. Det er vores manglende evner til at anerkende, acceptere og fejre disse forskelle."

Aktivist og forfatter
Audrey Lorde,
citeret af
Roger Matthisen

Når vi mødes om noget... sker det forunderlige

Af Esben Danielsen, Direktør i Lokale og Anlægsfonden

Vi er i en tid, hvor konfrontationer og grøftegravning fylder i det offentlige rum. Det er blevet in i punchlines at understrege forskellighed og udstille "de andre". Det er så udansk som noget! Ja, det vil jeg påstå, og du ved det godt, for du er garanteret med et i et foreningsfællesskab, der viser noget helt, helt andet!

"Tre danskere mødes og en forening opstår". En skøn ironi over vores utal af foreninger. Og samtidig en kondensering af noget meget dansk. Vores lokale, nære og tætte fællesskaber. Det er skønt at vise frem og invitere ind til besøgende fra andre lande. Det overrasker og forundrer. Jamen hvordan kan det være? Gør folk det bare? Prøv selv at invitere ind.

Ja, men foreningsliv og bestyrelsesarbejde er da tungt og gammeldags, er det ikke? Jo absolut. Det kræver tid og tålmodighed. Men det opstår igen og igen. Bevæg dig ud i ung gadekultur eller e-sport. Der opstår det igen. Ordene er ikke de samme, men det sker.

Det er stjernestærkt, at man faktisk både kan få et sted at mødes, hvor det er nemt organisere aktiviteter og sågar få en bankkonto og noget økonomisk støtte. Det er sjovt, det er effektivt – meget mere end at gøre det alene, det man nu går og brænder for. Men hver generation skal opdage det på sin måde. Og det gøres bedst ved at udstille de "ældres måde" lidt. Vi har faktisk aldrig været flere frivilligt engagerede – også blandt de unge.

Det allerstærkeste er det, vi ikke fokuserer på. Det, vi sjældent taler om. Det forunderlige, der sker, når vi mødes sammen "i aktiviteten". Når bolden ruller eller musikken spiller, og der samtidig lige skal organiseres kørsel, træjevask og nye strenge til guitaren. Når der nørdes med programmering af robotter eller skæres smykker i vinyl på laserskæreren, og vi har behov for hinandens gode råd, tips, ideer og erfaringer.

Her overvindes forskellighed effektivt. På tværs af sociale skel, af kultur og uddannelse. Ja, endda ofte også på tværs af sprog og traditioner. Der er her vores folkeoplysning gemmer sig og finder sted. Et gammelt begreb for nogen, men indholdet er potent og vigtigt – måske endnu mere i dag end blot for få årtier siden.

Et stærk greb, der styrker det forunderlige, er, at vi ikke laver hver vores forening. Det er både praktisk og fornuftigt

at dele., Selvom det også er besværligt at invitere andre ind. Bedre udnyttelse, bedre drift – og så et møde på tværs af de aktiviteter, der lige er i kernen. Det gør flere interesserede, det trækker flere til, det inviterer endnu mere indenfor.

Lav et mødested for de stærke lokale fællesskaber. Vores

landsbyer er allerede godt i gang, når de skaber mødesteder på tværs af flere landsbyer for at løfte lokalområdet. Det virker, det skal vi tage ved lære af og kopiere endnu mere.

"Det allerstærkeste er det, vi ikke fokuserer på. Det, vi sjældent snakker om. Det forunderlige, der sker, når vi mødes sammen "i aktiviteten"."

Esben Danielsen

Netværk med forskellig baggrund

Svend Hamborg, 71 år, bruger og frivillig af Kultur- og Medborgerhuset Plantagehuset, Thisted.

Jeg er aktiv bruger af Plantagehuset, fordi Ældresagen i Thisted låner lokaler til edb-undervisning, hvor jeg underviser på to hold og er it-koordinator for alle holdene.

De kommer med vidt forskellige baggrunde job- og uddannelsesmæssigt. Nogle starter helt på bar bund, når de stopper med at arbejde. Andre har arbejdet med edb i deres arbejdsliv og vil nu gerne beskæftige sig med f.eks. billedbehandling.

Undervisningen er vigtig. Men det sociale samvær i kantine er nok det, der får mange til at fortsætte i årevis og stifte nye bekendtskaber. I kantine møder vi også andre brugere af huset.

Det er vigtigt, at frivillige organisationer hjælper ældre med at færdes i det "digitale samfund". At det så samtidig giver et nyt og anderledes socialt netværk, er et ekstra stort plus.

Partnerskaber kan samle på mennesker på tværs

Af Torben Dreier,
skoleleder i oplysningsforbundet FO Aarhus.

“I Aarhus lever mennesker med vidt forskellig etnisk, social, uddannelsesmæssig og holdningsmæssig baggrund side om side.”

Sammen med AGF inviterer vi flygtninge til fodbold på Aarhus Stadion. På den måde giver vi et lille skub til, at mennesker med forskellig baggrund møder hinanden. Når det ofte lykkes for os, er forklaringen, at FO-Aarhus bevidst opsøger samarbejde med andre aktører i byen.

Som i alle andre byer lever mennesker med vidt forskellig etnisk, social, uddannelsesmæssig og holdningsmæssig baggrund side om side i Aarhus. Men ofte har de ikke den store berøring med hinanden i det daglige.

Det er utrolig vigtigt, at vi, folkeoplysningen, og mange andre får skabt relationer og dialog på tværs af disse skillelinjer. Ellers risikerer vi, at polariseringen vil tage til, og at vi bliver endnu mere splittede og fragmenterede, end vi allerede er.

For FO Aarhus er det en integreret del af vores aktiviteter at skabe rammer for, at mennesker på tværs af forskelle møder hinanden. Det gælder f.eks., når vi sammen med AGF inviterer flygtninge til fodbold på Aarhus Stadion, eller når vi arrangerer offentlige debatmøder sammen med Aarhus Stiftstidende. Her og i andre forskellige møder og aktiviteter får vi sat ansigt på hinanden på tværs af de vante grupperinger. Det er et grundelement i folkeoplysningen, at

kurser og andre aktiviteter er åbne for alle, der har lyst. Men det er ikke altid, at det lykkes at samle på tværs af generationer, sociale forhold og holdninger.

I FO Aarhus har det i 25 år været en høj prioritet at etablere undervisning, debat, projekter og fleksible tilrettelæggelsesformer sammen med mange forskellige partnere. Det har ofte været i netværk, som traditionelt ikke er forbundet med folkeoplysning, men det er altid endt med at have en meget stor andel af folkeoplysning i sig.

Når man arbejder i den slags netværk, kommer aktiviteterne til at omfatte grupper og mennesker, som folkeoplysningen normalt har svært ved at nå. På denne måde kan og skal folkeoplysningen hele tiden genopfinde sig selv i nye samarbejdskonstellationer og former.

Hvis folkeoplysningen løbende kan engagere og begejstre, flytte holdninger og skabe nyt og derigennem sætte spor i samfundet, så vil vi også kunne samle mennesker, der ikke ligner hinanden. Med vores værdier, vores menneskesyn og vores organisatoriske knowhow har vi i folkeoplysningen rigtig gode muligheder for at sætte vores fingeraftryk på sådan en udvikling. Så også på det område er jeg optimist.

Spejler sig i hinanden

Jeg har fået en meget bredere accept af mennesker i en anden situation end mig selv. Før jeg startede her, havde jeg en del fordomme om folk på overførselsindkomst. Men nu har jeg erfaret, at de har hver deres problemstillinger med i bagagen, og alle her arbejder på at komme videre i deres liv.

Vi er alle udfordrede sundhedsmæssigt, og så er vi udfordrede, fordi vi er i en livssituation, som vi aldrig havde set os selv havne i. Det er meget givende at kunne spejle sig i de andre kursister.

Simon Liin, 46 år, kursist på daghøjskolen Kursustrappen, Frederiksberg

“Folkeoplysningen binder Danmark sammen. Selv har jeg haft glæden igennem hele livet. Jeg startede med keramik, så pilates, motion og adskillige foredrag, hvor jeg selv eller andre lagde op til debat. Og det mest overraskende og glædelige er selve “kulturmødet” på tværs af den baggrund, vi selv kommer fra og kommer andre mennesker i møde med. Alle bør opleve glæden ved “kulturmødet” - mænd og kvinder og unge og gamle.”

Helle Degn er forhenværende minister for Socialdemokratiet, kommissær, parlamentsformand og mangeårigt medlem af Folketinget.

At “lige børn leger bedst” er en vildfarelse og en myte. Til gengæld er det ikke en myte, at vores samfundsindretning sluser os ind i en tilværelse, hvor mange af os plejer omgang med ligesindede. Med folk fra samme profession. Eller folk i samme alder som os selv. Vi segmenteres og polariseres, hvis ikke vi gør aktivt oprør og tilvælger “forskelligheden”.

Jeg har som bruger af Them's fælles kulturhus gennem dets snart 40 års levetid profiteret af utallige utilsigtede møder med medborgere, som jeg ikke havde mødt, hvis ikke huset fandtes. Pæredanskere, nydanskere og andre etniciteter, der lader mig svælge i kulturmødets gaver. Børn, unge, midaldrende og gamle som mødes over bogreolerne – eller til husets

aktivitetsvifte af folkeoplysende tiltag. Oftest aktiviteter, der er båret ind i kulturhuset af passionerede borgere, der gerne deler ud af deres kyndigheder og indsigter.

“Folkeoplysning”, “solidaritet” og “næstekærlighed” i forening nærer den sammenhængskraft, uden hvilken det bliver ligegyldigt og overfladisk at slå rod og bosætte sig i Silkeborg Syd. Kulturhusets betydning som katalysator for vores sammenhængskraft kan ikke overvurderes.

Stig Skovbo, 63 år, bruger og frivillig i Toftebjerg Bibliotek og Medborgerhus, Them.

Ida Arya Dencher, 25 år,
Mellemfolkeligt Samvirke-frivillig,
underviser flygtninge i bo-
og værestedet Welcome House,
København

At vælge til uden at vælge fra

Mødet med de mange mennesker i Welcome House, har gjort noget ved min egen selvforståelse. Det har sat på spidsen, hvad der er vigtigt for mig, både som medborger og i mit personlige liv.

At bruge tid med mange af de især unge fyre, der er kommet alene hertil, har også givet mig en bedre forståelse for min egen far og de ting, han har skulle tackle dengang, han selv kom hertil som flygtning.

Omvendt er jeg jo også et produkt af en mand, der har haft en rejse, som startede meget lig deres – bare 40 år tidligere. Det har betydet, at de både får en succeshistorie at spejle sig i, samtidig med at nogle af deres fordomme omkring tilhørsforhold bliver aflivet. Man behøver ikke nødvendigvis at vælge fra, for at kunne vælge til, og det betyder ikke, at man giver afkald på sin egen kultur, fordi man lærer at være en del af en ny.

"I Danmark har vi en stærk folkeoplysningstradition for at sprede viden og forståelse om demokrati og vores samfund. Folkeoplysning gør os i stand til at leve og at tage aktivt del i det samfund, som vi alle er en del af. Uanset om udgangspunktet er Grundtvig eller fagbevægelsen, så er udgangspunktet, at man føler sig forpligtet over for fællesskabet og forholder sig aktivt til andre. Og så foregår aktiviteterne altid i øjenhøjde med deltagerne. Det bør alle opleve mindst én gang i livet."

Ejner K. Holst er næstformand i Fagbevægelsens Hovedorganisation.

Tvunget sammen med dem, du ikke ligner

Birk Silver Breinholdt, 16 år, Ollerup Efterskole, fra København

Der, hvor jeg kom fra, var det vigtigt, at du var på en bestemt måde eller gik op i noget bestemt. Men sådan er det ikke på efterskolen. Der er en af hver.

Man bliver virkelig inspireret af, at der er så mange forskellige typer mennesker med forskellige interesser. Jeg husker især mødet med en pige med det flotteste

og mest farvestrålende tøj. Jeg tænkte virkelig: "Wow, sådan vil jeg også være". Nu er vi de bedste venner.

Det har en kæmpe betydning at "tvinges" til at møde mennesker, der ikke ligner dig selv og ikke nødvendigvis har den samme holdning som dig. Efterskolen udvider din horisont.

Hvad er folkeoplysning?

I folkeoplysningen udveksler mennesker viden, kunnen og holdninger, nogle gange med en underviser, nogle gange ikke. Borgere mødes efter eget valg og af lyst på tværs af sociale, aldersmæssige, etniske og andre skel omkring aktiviteter, der ofte organiseres af frivillige.

Deltagerne opnår livskompetencer, som både består af faglige kundskaber og sociale, kreative og demokratiske kompetencer. Samtidig skabes der tillid, demokrati og sammenhængskraft i samfundet.

Folkeoplysningen er en vigtig del af civilsamfundet og finder blandt andet sted i aftenskoler, frie skoler, kulturhuse, sagsorienterede foreninger og amatørkulturforeninger.

Hvad er Dansk Folkeoplysnings Samråd?

DFS er folkeoplysningens brancheorganisation. Vi fremmer folkeoplysningens interesser, og vi styrker udviklingen af nye metoder inden for folkeoplysningen. DFS har 35 landsdækkende organisationer* som medlemmer. De har hver en række folkeoplysende skoler eller foreninger som medlemmer.

En stor del af Danmarks befolkning deltager i vores medlemsorganisationers kurser og aktiviteter og indgår på den måde i et aktivt medborgerskab. Mange lægger også et frivilligt stykke arbejde i folkeoplysningen. Som repræsentant for dette er DFS en vigtig stemme for civilsamfundet.

*DFS er paraplyorganisation for disse landsorganisationer: AOF, Atlantsammenslutningen, COOP, Daghøjskoleforeningen, Dansk Amatør Orkester Samvirke, Dansk Kvindesamfund, Dansk Oplysnings Forbund (DOF), DATS – landsforeningen

for dramatisk virksomhed, Demokrati i Europa (DEO), Efter-skoleforeningen, Europabevægelsen, FN-forbundet, Folk & Sikkerhed, Folkehøjskolernes Forening i Danmark, Folkekirkens Ungdomskor, Folkeligt Oplysnings Forbund (FOF), Folkevirke, Foreningen af Folkeuniversiteter i Danmark, Oplysningsforbundet Fora, Foreningen NORDEN, Frie Fagskoler, Fritid & Samfund, Grundtvigsk Forum, Grænseforeningen, Grøn Hverdag, Kulturhusene i Danmark, Kvindernes U-landsudvalg (KULU), LOF, Mellemfolkeligt Samvirke, Netværket for Økologisk Folkeoplysning og Praxis, Sammenslutningen af Folkeuniversiteter, Sammenslutningen af Lokalkraver (SLA), Sammenslutningen af Lokale Radio- og TV-stationer (SLRTV), Socialistisk Folkeoplysningsforbund (SFOF), Ungdomsskoleforeningen

